

УДК 37.013.42:791.22-051

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2\(44\)-1840-1852](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2(44)-1840-1852)

Груць Галина Михайлівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0002-7918-7159>

ВІД ВІЗУАЛЬНОГО ОБРАЗУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ЦІННОСТІ: КІНЕМАТОГРАФ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Анотація. У статті представлено результати наукового дослідження, присвяченого теоретичному обґрунтуванню та практичній апробації використання кінематографа як інноваційного інструмента формування інклюзивної культури майбутніх педагогів у системі вищої освіти. Авторкою розкрито сутність інклюзивної культури як інтегративної якості особистості фахівця, що базується на гуманістичних цінностях, прийнятті різноманіття та здатності до етичної взаємодії в інклюзивному середовищі. Особливу увагу приділено механізмам психолого-педагогічного впливу кінотексту, що забезпечують поетапний перехід від візуального сприйняття образу людини з інвалідністю до глибокої інтеріоризації професійних цінностей через емпатію, ідентифікацію та рефлексивний аналіз.

У межах дослідження розроблено та представлено авторський науково-методичний інструментарій – «Матрицю інклюзивного кінодискурсу», яка дозволяє системно добирати кіноматеріал відповідно до конкретних нозологічних груп (РАС, сенсорні порушення, порушення опорно-рухового апарату тощо) та актуальних педагогічних завдань. Наукова новизна роботи полягає в інтеграції концепції «екстрабіліті» у процес підготовки вчителя, що дає змогу змістити акцент із дефіцитарної моделі сприйняття інвалідності на ресурсну, орієнтовану на виявлення прихованих талантів і можливостей особистості.

Стаття містить опис комплексу методичних прийомів роботи з аудіовізуальним контентом, зокрема методу «педагогічного стоп-кадру», щоденника подвійних записів та рефлексивного есе, які сприяють розвитку критичної медіаграмотності студентів. Представлені результати анкетування студентів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка підтверджують ефективність запропонованого підходу: 87% респондентів засвідчили трансформацію власних стереотипів

та зростання рівня професійної відповідальності. Стаття має практичне значення для викладачів закладів вищої освіти, кураторів та фахівців у сфері інклюзії.

Ключові слова: інклюзивна культура, кінематограф, майбутній педагог, професійні цінності, екстрабіліті, медіаграмотність, інклюзивна освіта, лабораторія емпатії, Матриця кінодискурсу, професійна рефлексія, трансформація стереотипів.

Hruts Halyna Mykhailivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Pedagogy and Education Management Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil, <https://orcid.org/0000-0002-7918-7159>

FROM VISUAL IMAGE TO PROFESSIONAL VALUE: CINEMA AS A TOOL FOR SHAPING THE INCLUSIVE CULTURE OF A FUTURE TEACHER

Abstract. Abstract. The article presents the results of a comprehensive study dedicated to the theoretical substantiation and experimental validation of using cinema as an innovative tool for shaping the inclusive culture of future teachers in higher education. The author defines inclusive culture as an integrative professional quality rooted in humanistic values, acceptance of diversity, and the ability to implement inclusive principles in practice. The study highlights the psychological and pedagogical mechanisms of film influence that facilitate a step-by-step transition from visual perception of disability to the deep internalization of professional values through empathy, identification, and reflection.

The researcher introduces an original methodological tool – the «Inclusive Cinema Discourse Matrix,» which systematizes cinematic content according to specific disability categories (ASD, sensory impairments, musculoskeletal disorders, etc.) and pedagogical goals. The scientific novelty of the work lies in incorporating the «extrability» concept into teacher training, allowing a shift from a deficit-based model of disability to a resource-based one, focused on discovering an individual's hidden potentials and strengths.

The paper outlines a set of interactive methods for working with film products, such as the «pedagogical freeze-frame,» double-entry journals, and reflective essays, aimed at developing students' critical media literacy and professional readiness. The results of testing conducted at Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University confirm the approach's effectiveness: 87% of students reported a significant shift in their personal attitudes toward inclusion and a deeper understanding of their professional responsibility. The

practical implementation of the proposed model helps to overcome stereotypes and fosters a values-based orientation in future educators. This research is valuable for university professors, pedagogical coaches, and inclusive education specialists.

Keywords: inclusive culture, cinema, future teacher, professional values, extrability, media literacy, inclusive education, empathy laboratory, Cinema Discourse Matrix, professional reflection, transformation of stereotypes.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку української освіти характеризується активним утвердженням ідей інклюзії, що закріплено у нормативно-правових документах держави та концептуальних засадах реформування освітньої галузі. Інклюзивна освіта сьогодні розглядається не лише як організаційна модель навчання осіб з особливими освітніми потребами (ООП), а як філософія рівності, поваги до людської гідності та різноманіття. У цьому контексті особливої значущості набуває проблема формування інклюзивної культури майбутнього педагога як системи ціннісних орієнтацій, професійних установок і моделей взаємодії, що забезпечують готовність до роботи в умовах розмаїття.

Водночас аналіз практичної підготовки педагогічних кадрів засвідчує наявність суперечностей між нормативно задекларованою підтримкою інклюзії та реальним рівнем ціннісної готовності студентів до інклюзивної взаємодії. Формування інклюзивної компетентності часто зводиться до засвоєння методичних алгоритмів і знань про нозології, тоді як особистісно-ціннісний вимір – емоційна та когнітивна емпатія, прийняття, здатність до рефлексії, розуміння іншого як іншого – залишається недостатньо опрацьованим. Особливої актуальності означена проблема набуває в умовах сучасних соціальних трансформацій, зокрема в українському контексті воєнного часу, що зумовлює зростання кількості осіб з інвалідністю та потребує від педагогів нових рівнів гуманістичної зрілості. За таких обставин виникає потреба в пошуку інтерактивних, емоційно насичених педагогічних інструментів, здатних забезпечити перехід від формального засвоєння знань до внутрішнього прийняття професійних цінностей.

Одним із таких засобів може виступати кінематограф – потужний медіаресурс, який поєднує візуальний образ, емоційний вплив і можливість глибокої рефлексії. Кінотекст здатний моделювати складні соціально-педагогічні ситуації, формувати емпатійне співпереживання та стимулювати критичне осмислення стереотипів щодо людей з інвалідністю. Проте використання кінематографа у підготовці майбутніх педагогів потребує теоретичного обґрунтування та систематизації методичного інструментарію.

Отже, актуалізується проблема визначення педагогічних можливостей кінематографа як засобу формування інклюзивної культури майбутнього вчителя та розроблення відповідної моделі роботи з кінотекстом у закладі вищої освіти.

Аналіз досліджень. Теоретичні засади інклюзивної освіти сформовано у працях зарубіжних і вітчизняних учених. Вагомий внесок у розробку концепції інклюзивної культури здійснили Т. Бут Т. і М. Ейнскоу, які розглядають інклюзію як єдність культури, політики та практики освітнього закладу. Гуманістичний вимір інклюзії розкрито в міжнародних документах, зокрема, у Саламанкській декларації (1994), що визначила інклюзивну освіту як пріоритетний напрямок розвитку освітніх систем.

В українському науковому просторі проблематику інклюзивної освіти активно досліджують В. Бондар, А. Колупаєва, Л. Савчук, С. Миронова, І. Демченко та інші науковці. У їхніх працях обґрунтовано закономірності та принципи організації інклюзивного навчання, структуру інклюзивної компетентності педагога, умови професійної підготовки вчителя до роботи з дітьми з ООП. Дослідники наголошують на важливості формування толерантності, педагогічної підтримки та партнерської взаємодії в освітньому середовищі.

Ціннісно-особистісний аспект професійної підготовки педагога висвітлено у працях І. Беха, О. Савченко, Н. Ничкало, які підкреслюють роль гуманістичних орієнтирів, морального вибору й рефлексії у становленні майбутнього фахівця. Емпатія як професійно значуща якість педагога досліджується в контексті розвитку емоційного інтелекту та суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Окремий напрямок становлять дослідження медіапедагогіки та використання аудіовізуальних засобів в освітньому процесі. Проблеми формування медіаграмотності й критичного мислення студентів розглядаються у працях Г. Онкович, О. Волощенко, Л. Найдьонові та ін..

Потенціал кінематографа як засобу формування морально-духовних переконань, суджень і соціальної відповідальності аналізується в межах гуманітарних та психолого-педагогічних студій.

Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що попри ґрунтовні дослідження інклюзивної освіти та медіапедагогіки, недостатньо розробленим залишається питання системного використання кінематографа як інструмента формування саме інклюзивної культури майбутнього педагога. Потребує теоретичного уточнення механізм переходу від емоційного сприйняття візуального образу людини з інвалідністю до інтеріоризації професійних цінностей та відповідних моделей педагогічної поведінки. Також відсутня структурована модель добору та педагогічної інтерпретації

кіноматеріалу з урахуванням нозологій і професійних завдань підготовки майбутнього вчителя.

Отже, наявна наукова прогалина зумовлює необхідність теоретичного обґрунтування та розроблення моделі використання кінематографа в процесі формування інклюзивної культури майбутніх педагогів.

Метою статті є теоретичне обґрунтування можливостей кінематографа як інструмента формування інклюзивної культури майбутніх педагогів у закладах вищої освіти та розроблення авторської моделі роботи з кінотекстом, спрямованої на інтеріоризацію професійних цінностей.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1. Проаналізувати теоретичні засади формування інклюзивної культури майбутнього педагога.

2. Обґрунтувати педагогічний потенціал кінематографа у розвитку емпатії та рефлексії студентів.

3. Розробити та представити авторські «Матриці кінодискурсу» як інструменти систематизації тематичного контенту відповідно до нозологій і педагогічних завдань.

4. Окреслити результати анкетування студентів щодо впливу кінофільмів на їхнє ставлення до інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу. Інклюзивна культура є складовою професійної культури педагога й визначається як «інтегративна особистісна якість, що сприяє створенню та освоєнню цінностей і технологій інклюзивної освіти, інтегрує систему знань, умінь, соціально-особистісних та професійних компетенцій, які дозволяють педагогу ефективно працювати в умовах інклюзивної освіти»[1, с. 63]. Головними показниками у цій дефініції виступають цінності. «Ціннісні орієнтації утворюють вищий рівень диспозиційної ієрархії у структурі особистості та є підставою для оцінок навколишньої дійсності, а також детермінують схильність особистості до тієї чи іншої соціальної активності. На основі ціннісних орієнтацій формуються світоглядні й моральні переконання особистості, що об'єднуються в систему та складають її духовну культуру»[1]. Виходячи з цього визначення ми зосереджуємося на тому, що для формування інклюзивної культури важливими є інклюзивні цінності й можливості їх розвитку через цілеспрямоване занурення у тематичну кінопродукцію. Значущість кінематографа тут полягає не лише у візуалізації діагнозу, а й у створенні своєрідної «лабораторії емпатії», де студент через механізм ідентифікації з героєм проживає досвід «Інакшості». Формування інклюзивної культури майбутнього педагога передбачає не лише засвоєння знань про особливості розвитку осіб з інвалідністю, а насамперед внутрішнє прийняття цінності людської різноманітності. У цьому контексті особливої

ваги набуває механізм переходу від зовнішнього сприйняття образу до інтеріоризації професійної позиції.

Кінематограф, як синтетичний вид мистецтва, створює цілісний візуально-емоційний простір, у якому глядач занурюється в життєвий досвід персонажа. Через художню репрезентацію людини з інвалідністю відбувається первинний етап – емоційна ідентифікація, що активізує механізми емпатії. Згідно з гуманістичними підходами до розвитку особистості (І. Бех) [2], емпатійне співпереживання є передумовою морального вибору та ціннісного самовизначення.

Другий етап – рефлексивне осмислення побаченого, яке передбачає аналіз педагогічних ситуацій, поведінкових моделей і соціальних контекстів, представлених у фільмі. Саме рефлексія, як зазначає О. Городиська [3], є ключовим механізмом професійного становлення педагога, оскільки сприяє усвідомленню власної позиції та відповідальності. Третій етап – інтеріоризація професійної цінності, тобто перехід від емоційного враження до формування стійкої установки на прийняття та підтримку учнів з ООП. У цьому процесі відбувається трансформація образу «іншого» в образ «рівного суб'єкта взаємодії».

У межах дослідження запропоновано використання поняття «екстрабіліті» (від лат. extra – поза межами, ability – здатність) як концептуального маркера педагогічного переосмислення інвалідності. Під екстрабіліті розуміємо здатність особистості виходити за межі стереотипного сприйняття обмежень і фокусуватися на потенціалі, сильних сторонах та ресурсах людини. У професійному вимірі екстрабіліті виступає своєрідним індикатором сформованості інклюзивної культури майбутнього педагога, оскільки передбачає зміщення акценту з дефіциту на можливості розвитку.

Таким чином, кінематограф може виконувати функцію каталізатора ціннісної трансформації, забезпечуючи поєднання емоційного переживання та педагогічної рефлексії.

З метою систематизації роботи з кіноматеріалами розроблено авторські «Матриці кінодискурсу», які дозволять поєднати тематичний контент із конкретними педагогічними завданнями професійної підготовки. Матриці передбачають згрупування фільмів за такими параметрами:

- нозологія (порушення слуху, зору, опорно-рухового апарату, розлади спектра аутизму (РАС), синдром Дауна тощо);
- педагогічна проблема (інклюзивна взаємодія в класі, булінг, роль сім'ї, професійна підтримка);
- ціннісний акцент (емпатія, прийняття, відповідальність, партнерство);
- методичний інструмент роботи (стоп-кадр, дискусія, проблемно-ситуаційний аналіз та ін.).

Використання матриць дозволяє уникнути фрагментарності в доборі кінотекстів і забезпечує їх успішну інтеграцію в освітній процес відповідно до мети формування інклюзивної культури.

Таблиця 1

**Матриця відповідності нозологій
(категорії порушень) і фокусів педагогічного аналізу**

Категорія порушень	Рекомендовані фільми	Ключові аспекти для педагогічного аналізу (фокус уваги)
Розлади аутичного спектру (РАС)	«Темпл Грандін», «Людина дощу», «Особливі» (2019), «Адам» (2009)	Візуальне мислення, сенсорне перевантаження, стратегії комунікації та соціальної інтеграції.
Порушення когнітивного розвитку (Синдром Дауна тощо)	«Я – Сем», «Арахісовий сокіл», «Вісімка»	Можливості самореалізації, етичні дилеми опікунства, роль інклюзивного середовища у громаді.
Сенсорні порушення (слух та зір)	«Звук металу», ««Та, що створила диво», «Діти тиші», «CODA: У ритмі серця», «Плем'я»	Специфіка сприйняття світу, використання асистивних технологій, подолання комунікативних бар'єрів.
Порушення опорно-рухового апарату	«Моя ліва нога», «1+1 (Недоторканні)», «Незважаючи ні на що»	Архітектурна та ментальна доступність, розвиток вольових якостей, концепція «незалежного проживання».
Нейротипові особливості (Дислексія, СДУГ, синдром Туретта)	«Зірочки на землі», «Перед класом», «Персі Джексон та викрадач блискавок», «Я – препод»	Специфіка навчання дитини з дислексією, важливість віри педагога в учня, корекція поведінкових проявів у класі.
Сім'я дитини з ООП	«Історія сім'ї Блум», «Диво» (2017), «Бенні і Джун»	Психологічні етапи прийняття діагнозу батьками, сиблінгові стосунки (здорових дітей та дітей з ООП).

Таблиця 2

Матриця кінематографічного ресурсу для формування інклюзивної компетентності

Тема / Категорія	Рекомендовані фільми	Запитання для професійної дискусії та рефлексії
РАС, синдром Аспергера та нейровідмінність	«Темпл Грандін», «Сімейний консультант» (український міні-серіал)	1. Які сильні сторони (екстрабіліті) героїні стали ключовими для її успіху? 2. З якими упередженнями стикнулася Темпл у патріархальній галузі тваринництва і як вона їх долала? 3. Як серіал допомагає змінити сприйняття дітей із синдромом Аспергера та іншими формами РАС?
Когнітивні порушення	«Я – Сем», «Форрест Гамп»	1. Чи може рівень IQ бути єдиним критерієм здатності виховувати дитину? 2. Чому Форрест, маючи низький IQ, досягає більшого успіху, ніж люди з вищим інтелектом? 3. Яку роль у фільмі відіграє фраза «Біжи, Форресте, біжи!»?
Дислексія та СДУГ	«Зірочки на землі»	1. У чому полягала помилка вчителів на початку фільму? 2. Чому важливо підтримувати унікальність кожної дитини, а не змушувати її відповідати загальним стандартам?
Сенсорні порушення	«Та, що створила диво» (про Хелен Келлер)	У чому різниця між «жалістю» та «вимогливою любов'ю» педагога у роботі з дитиною?

Тема / Категорія	Рекомендовані фільми	Запитання для професійної дискусії та рефлексії
Соціальна інклюзія	«Диво» 2017	1. Яку роль відіграє шкільна адміністрація та вчителі у запобіганні булінгу? 2. Як присутність «особливої» дитини змінює ціннісні орієнтири її однокласників?
Синдром Туретта	«Перед класом», «Я – препод»	1. Як особистий досвід неприйняття в дитинстві сформував інклюзивну культуру головних героїв як учителів? 2. Які методи самопрезентації допомагають подолати стигму в колективі?
Хвороба моторних нейронів або хвороба Лу Геріга	«Стівен Хокінг. Теорія всього»	1. Як хвороба змінила ставлення Стівена до життя, часу та наукової роботи? 2. Які сцени у фільмі найкраще демонструють, що людський дух сильніший за фізичні обмеження? 3. Що, на вашу думку, означає фраза з фільму: «Поки є життя, є надія»?

Практична реалізація запропонованого підходу передбачає використання інтерактивних методів і прийомів навчання:

1. Метод «педагогічного стоп-кадру» полягає в зупинці фрагмента фільму в ключовий момент педагогічної дилеми з подальшим аналізом можливих дій учителя. Студентам пропонується:

- визначити головну проблему ситуації;
- окреслити емоційний стан персонажів;
- запропонувати альтернативні моделі професійної поведінки;
- спрогнозувати наслідки прийнятого рішення.

Такий підхід активізує аналітичне мислення та пізнавальну активність студентської молоді, сприяє розвитку рефлексивності. Ефективність цього методу була апробована під час аналізу ключових сцен фільмів «Перед класом» та «Я – препод», де демонструється незламність вчителів із синдромом Туретта.

2. Щоденник подвійних записів: під час індивідуального перегляду студенти фіксують у лівій колонці емоційні враження, а у правій – професійну інтерпретацію ситуації. Цей метод формує критичне мислення через аналіз та синтез інформації, вчить ставити проблеми, розв'язувати їх, приймати обґрунтовані рішення та обирати кращі альтернативи.

3. Проблемно-ситуаційний, етичний чи естетичний аналіз фільмів передбачає розгляд кіносюжетів як психолого-педагогічних кейсів. Обговорення відбувається за певним алгоритмом: опис ситуації – виявлення конфлікту – визначення професійних ризиків – пошук оптимального інклюзивного рішення.

4. Написання тематичних есе передбачає самостійний аналіз теми, пошук проблемного поля, вибір аргументації, письмовий виклад міркувань студентом. Такий підхід стимулює пізнавальну активність студентської молоді, спонукає до пошуку альтернативних точок зору та їх аргументації, розвиває здатність до письмової комунікації та критичного осмислення реальності.

5. Аналіз через призму екстрабіліті: замість фокусування на «обмеженнях», завданням студентів є виявлення прихованих ресурсів героїв (наприклад, надзвичайна пам'ять, творча уява чи емпатія), що розвинулися в осіб з інвалідністю як компенсаторні механізми.

Важливим складником роботи є розвиток критичної медіаграмотності, що передбачає деконструкцію стереотипних зображень людей з ООП (образ «жертви», «героя понад можливості», «об'єкта жалю», «тягаря для родичів»).

Аналіз таких образів сприяє формуванню усвідомленої професійної позиції майбутнього педагога.

З метою з'ясування впливу використання кіноматеріалів на формування інклюзивних установок було проведено анкетування 180 студентів факультету іноземних мов першого та другого курсів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка після перегляду тематичних фільмів та їх обговорення.

Результати засвідчили позитивну динаміку у ставленні студентів до інклюзивної освіти. Більшість респондентів (87%) відзначили, що перегляд і обговорення фільмів сприяли:

- глибшому розумінню внутрішнього світу людини з інвалідністю;

- переосмисленню власних стереотипів;
- усвідомленню професійної відповідальності педагогів за створення інклюзивного середовища.

Окрім того, студентам «імпував нетрадиційний підхід до навчального формату»; «сподобалося дивитися та обговорювати фільми»; «створювалося відчуття, що це закритий клуб, де можна вільно міркувати та пояснювати свою точку зору»; «деякі фільми були емоційно складними»; «курс був насиченим; розширив кругозір, познайомив із новими фільмами, авторами та режисерами»; «перегляд кінофільмів стимулював інтерес до світового кінематографу»; «спрямував на пошуки шляхів застосування у власній педагогічній практиці (наприклад, у роботі з батьками у майбутньому», «потішило, що в українському кінематографі з'являються фільми про інклюзію» (цитати з анкет).

Більшість студентів зазначила (92 % опитаних), що саме емоційний компонент кінотекстів став поштовхом щодо зміни особистісного ставлення до проблеми інвалідності, розуміння іншого як іншого, поглиблення толерантності тощо.

Тож, отримані результати підтверджують доцільність використання кінематографа як дієвого засобу формування інклюзивної культури.

Висновки.

1. У статті обґрунтовано доцільність використання кінематографа як інтерактивного інструмента формування інклюзивної культури майбутнього педагога в умовах закладу вищої освіти. Доведено, що кінематограф здатний забезпечити перехід від візуального сприйняття образу людини з інвалідністю до інтеріоризації професійних цінностей через механізми емпатії та рефлексії.

2. Уточнено зміст поняття інклюзивної культури майбутнього педагога як інтегративної професійної якості, що ґрунтується на системі гуманістичних цінностей, готовності до прийняття різноманіття та здатності реалізовувати принципи інклюзії у практичній діяльності.

3. Запропоновано авторські «Матриці кінодискурсу», які систематизують кінематографічний матеріал відповідно до нозологій, педагогічних проблем та ціннісних орієнтирів. Використання матриць забезпечує цілеспрямованість і методичну впорядкованість роботи з кінотекстом у процесі професійної підготовки.

4. Обґрунтовано доцільність застосування методів «педагогічного стоп-кадру», проблемно-ситуаційного аналізу та рефлексивного есе як ефективних форм організації роботи з кіноматеріалом. Зазначені методи сприяють розвитку критичної медіаграмотності, професійної рефлексії та формуванню ціннісної позиції майбутнього фахівця.

5. Акцентовано увагу на концепції екстрабіліті як педагогічному інструменті зміщення фокусу з дефіцитарної моделі сприйняття інвалідності на ресурсну. Включення цієї концепції у процес аналізу кінотексту сприяє формуванню установки на виявлення потенціалу особистості та підтримку її самореалізації.

6. Результати анкетування студентів ТНПУ підтвердили позитивний вплив цілеспрямованого використання кінематографа на подолання стереотипів і формування більш усвідомленого ставлення до інклюзивної освіти, що засвідчує практичну результативність запропонованого підходу.

Отже, кінематограф у системі професійної підготовки майбутніх педагогів може виступати не лише як ілюстративний матеріал, а як засіб ціннісної трансформації особистості та формування інклюзивної культури. Перспективи подальших досліджень убачаємо у розробленні діагностичного інструментарію для вимірювання рівнів сформованості інклюзивної культури та розширенні емпіричної бази дослідження.

Література

1. Груць Г. Інклюзивна культура як фактор розвитку полікультурної освіти в Україні. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат : матеріали I Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 8 квітня 2021 р.). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. С. 63-66.

2. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання. К.: ІЗМН, 1998. 204с.

3. Городиська О.М. Формування педагогічної рефлексії вчителя. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філологія. Педагогіка. 2015. №6. С.28-33.

4. Груць Г. Кінематограф як інструмент інклюзивної освіти у вищій школі. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ІДЕЯ, СТРАТЕГІЯ, РЕЗУЛЬТАТ. Матеріали IV Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції з міжнародною участю(онлайн) 25 квітня 2024 р. / Упоряд. З. І. Удич, І. М. Шульга. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2024. С. 65-72.

5. Груць Г. Інклюзія та кінематограф. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: матеріали V Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Тернопіль, 22-23 травня 2025 р.). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2025. С. 90-96.

6. Скляр О. Сила кінематографу, або чому соціальне кіно здатне змінити реальність? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ildc.org.ua/statti/syla-kinematografu-abo-chomu-sotsialne-kino-zdatne-zminyty-realist/>

References

1.Hruts, H. (2021). Inklusyivna kultura yak faktor rozvytku polikulturnoi osvity v Ukraini [Inclusive culture as a factor in the development of multicultural education in Ukraine]. Proceedings from I Vseukrainska mizhdystsyplinarna naukovo-praktychna konferentsiia «Inklusyivna osvita: ideia, stratehiia, rezultant» – The First All-Ukrainian Interdisciplinary Scientific and Practical Conference «Inclusive Education: Idea, Strategy, Result». (pp. 63-66). Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka [in Ukrainian].

2.Bekh, I. D. (1998). Osobystisno zorientovane vykhovannia [Person-oriented upbringing]. Kyiv: IZMN [in Ukrainian].

3.Horodyska, O. M. (2015). Formuvannia pedahohichnoi refleksii vchytelia [Formation of teacher's pedagogical reflection]. Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskyi politekhnichnyi instytut». Filolohiia. Pedahohika – Bulletin of the National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute». Philology. Pedagogy, (6), 28-33 [in Ukrainian].

4.Hruts, H. (2024). Kinematohraf yak instrument inkliuzyvnoi osvity u vyshchii shkoli [Cinematography as a tool of inclusive education in higher school]. Proceedings from IV Vseukrainska mizhdystsyplinarna naukovopraktychna konferentsiia z mizhnarodnoiu uchastiu «Inklyuzyvna osvita: ideia, stratehiia, rezultat» – The Fourth All-Ukrainian Interdisciplinary Scientific and Practical Conference with International Participation «Inclusive Education: Idea, Strategy, Result». (pp. 65-72). Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka [in Ukrainian].

5.Hruts, H. (2025). Inkliuziia ta kinematohraf [Inclusion and cinematography]. Proceedings from V Vseukrainska mizhdystsyplinarna naukovopraktychna konferentsiia z mizhnarodnoiu uchastiu «Inklyuzyvna osvita: ideia, stratehiia, rezultat» – The Fifth All-Ukrainian Interdisciplinary Scientific and Practical Conference with International Participation «Inclusive Education: Idea, Strategy, Result». (pp. 90-96). Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka [in Ukrainian].

6.Skliar, O. (2023). Syla kinematohrafu, abo chomu sotsialne kino zdatne zminyty realnist? [The power of cinematography, or why social cinema is able to change reality?]. ildc.org.ua. Retrieved from <https://ildc.org.ua/statti/syla-kinematografu-abo-chomu-sotsialne-kino-zdatne-zminyty-realnist/> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 13.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.02.2026